

CENTRO: I.E.S.MARÍA SARMIENTO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

BIOLOXÍA E XEOLOXÍA

DEPARTAMENTO: BIOLOXÍA E XEOLOXÍA

CUARTO CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

ANO ACADÉMICO: 2017/18

ÍNDICE	Folla Excel
Glosario	Folla 2
Contexto	Folla 3
Centro	
Alumnado	
Obxectivos adaptados ao contexto do centro e do alumnado	
Secuenciación e temporalización	Folla 4
Relacionar aspectos curriculares para cada tema	Folla 5 e 6
Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	Folla 7
Metodoloxía	Folla 8
Organización	
Avaliación	Folla 9
Avaliación inicial	
Acreditación de coñecementos previos	
Avaliación continua	
Avaliación final	
Avaliación extraordinaria	
Recuperación e avaliación de pendentos	
Avaliación do proceso de ensino e da práctica docente	Folla 10
Indicadores de logro do proceso de ensino	
Indicadores de logro da práctica docente	
Avaliación da programación didáctica	Folla 10
Atención á diversidade	Folla 11
Medidas ordinarias e extraordinarias	
Actividades complementarias e extraescolares	Folla 12
Datos do departamento	Folla 13
Referencias normativas	Folla 14

GLOSARIO

Terminoloxía básica sobre programación.

Desenvolvemento curricular	2ª nivel de planificación curricular. Inclúese no PE.
Programacións didácticas	3º nivel de planificación. Realizada polos departamentos didácticos.
Programación de aula	4º nivel de planificación. Realizada polo profesorado.
Programación didáctica	Instrumento de planificación curricular específico de cada área que pretende ordenar o proceso de ensino - aprendizaxe do alumnado. Debe responder a estas cuestións: 1. Que, cando e como ensinar / 2. Que, cando e como avaliar / 3. Como atender á diversidade.
Criterios de avaliación	Referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias. Responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina (art. 2.3. do Decreto 86/2015).
Estándares de aprendizaxe	Especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliábeis, e permitir graduar o rendemento ou o logro alcanzado.
Criterios de cualificación	
Indicadores de logro	Son especificacións dos estándares para graduar o seu nivel de adquisición. Forman parte dos criterios de cualificación de dito estándar. O instrumento máis idóneo para identificar esa graduación sería a rúbrica (art. 7.4 da Orde ECD 65/2015, BOE 29/1/2015). O docente é o responsable da súa definición e posta en práctica.
Grao de consecución dun estándar	Serve para sinalar o grao mínimo de consecución esixible dun estándar para superar a materia (art. 13.3d da Resolución 27/7/2015). Canto maior sexa o grao esixido de consecución, máis importante se considera o estándar.
Criterios de cualificación e instrumentos	Serven para ponderar “o valor” que se dá a cada estándar e a proporción que cada instrumento utilizado para avaliálo achega a ese valor.
Estándares imprescindibles	Son os estándares mínimos esixibles para superar un área. O seu grao de adquisición debería estar en torno ao 100%.
Procedementos e instrumentos	Os procedementos de avaliación utilizables, como a observación sistemática do traballo do alumnado, as probas orais e escritas, o portfolio, os protocolos de rexistro ou os traballos de clase, permitirán a integración de todas as competencias nun marco de avaliación coherente (art. 7.6, terceiro parágrafo, da Orde ECD 65/2015).
Rúbrica	Instrumento de avaliación que permite coñecer o grao de adquisición dunha aprendizaxe ou dunha competencia
Portfolio	Achega de producións dun alumno/a
OUTROS ASPECTOS	
Graduación dos estándares	Para identificar o progreso dos mesmos ao longo dunha etapa.

Perfil de área	Conxunto de estándares de aprendizaxe avaliábeis que ten unha área ou materia. Dado que os estándares de aprendizaxe avaliábeis póñense en relación coas competencias, este perfil permitirá identificar aquelas competencias que se desenvolven a través desa área ou materia (art. 5.6 Orde ECD 65/2015). Son a referencia para a programación, a avaliación e o reforzo.
Perfil competencial	Conxunto de estándares de diferentes áreas relacionados coa mesma competencia clave (art. 5.7 Orde ECD 65/2015).
Avaliación das competencias	A avaliación do grao de adquisición das competencias debe estar integrada coa avaliación dos contidos, na medida en que ser competente supón mobilizar os coñecementos, destrezas, actitudes e valores (art. 7.3 da Orde ECD 65/2015).
Nivel de desempeño das competencias.	Poderanse medir a través dos indicadores de logro, tales como rúbricas ou escalas de avaliación [...] que teñan en conta á atención á diversidade (art. 7.4 da Orde ECD/65/2015).
Tarefa:	É a acción ou conxunto de accións orientadas á resolución dunha situación ou problema, nun contexto definido, combinando todos os saberes dispoñibles para elaborar un produto relevante. As tarefas integran actividades e exercicios.
Identificación de contidos e criterios	Exemplo: B1.1: B1: Bloque de contido / 1: Número de contido dun bloque.
Identificación dos estándares	Exemplo: BXB1.1.2 BX: Abreviatura da área: Xeografía e Historia. B1. Bloque de contidos do que xorde o estándar. 1. Número do criterio de avaliación que orixina o estándar. 2. Número de estándar dun determinado criterio de avaliación.

[No portal de Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria \(http://www.edu.xunta.es/portal/guialomce\)](http://www.edu.xunta.es/portal/guialomce) están dispoñibles, en formato doc e desagregados por áreas:

- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia.
- A Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta.

O CENTRO

O I.E.S. María Sarmiento é un centro público dependente da Consellaría de Educación da Xunta de Galicia. O Centro está formado por cinco edificios máis un ximnasio e un polideportivo compartido co outro instituto do concello.

Está composto polos seguintes edificios:

EDIFICIO A: Administración do centro, sala de profesores, despachos directivos e aulas de ESO e do ciclo de Administración, Informática, laboratorio de ciencias e aula de tecnoloxía.

EDIFICIO B: Biblioteca, aulas de informática, aulas de ESO, laboratorio de física e química.

EDIFICIO C: Aula de música, plástica, FP Básica de mantemento de vehículos e talleres dos ciclos de electricidade e de mantemento de vehículos.

EDIFICIO D: Aulas de ESO, talleres de soldadura e aula técnica, talleres de carrozaría e aula técnica.

EDIFICIO E: Aulas de bacharelato, FP Básica de Mantemento de vehículos, cociña e comedor escolar.

SITUACIÓN

Esta situado no concello de Viveiro, que é un concello do norte da provincia de Lugo pertencente á Comarca da Mariña Occidental. Ten unha poboación de máis de 16.000 habitantes distribuída nas seguintes Parroquias: Santa María e Santiago (6.328 habitantes, 5.9 Km²), Santiago de Celeiro (1.955 habitantes, 4.5 Km²), Santa María de Galdo (605 habitantes, 18.5 Km²), San Xoán de Covas (3.583 habitantes, 13.2 Km²), San Xiao de Landrove (341 habitantes, 3.8 Km²), Santa María de Magazos (728 habitantes, 10.9 Km²), Santa María de Chavín (258 habitantes, 9.1 Km²), San Cibrao de Vieiro (607 habitantes, 3.7 Km²), San Pedro (353 habitantes, 2.8 Km²), San Xiao de Area-Faro (184 habitantes, 4.7 Km²), Santo André de Boimente (167 habitantes, 19.9 Km²) e San Estevo de Valcarría (131 habitantes, 9.3 Km²).

No tocante á situación socioeconómica do alumnado, dicir que a maioría das familias encadraríanse dentro da clase media. En canto á situación da residencia familiar predominan o alumnado que provén dos núcleos de poboación de Celeiro, Viveiro centro, Covas e o centro urbano do Vicedo, combinados cunha poboación moi rural diseminada polos concellos de O Vicedo, Ourel, Muras e a parte sur do concello de Viveiro.

Centros adscritos

CEIP Pedrosa Latas de Celeiro

CEIP do Vicedo

CEIP Plurilingüe Santa Rita de Galdo

Ensinanzas que oferta o centro no presente curso

Dentro do réxime xeral:

Educación Secundaria Obligatoria cos dous Programas de Mellora da Aprendizaxe e Rendemento, un en 2º da ESO de dous anos académicos e outro en 3º da ESO dun ano académico.

Programas de Formación profesional básica de Mantemento de vehículos e de Servizos administrativos.

Ciclos formativos de grao medio: Xestión administrativa, Soldadura e caldeiraría, Instalacións eléctricas e automáticas, Carrozaría e Electromecánica de vehículos automóbiles.

Ciclos formativos de grao superior: Administración e finanzas e Sistemas electrotécnicos e automatizados.

Bacharelatos nas modalidades de Ciencias, Humanidades e Ciencias Sociais.

Dentro do réxime de ensinanzas de adultos

ESA Nivel III, módulos I, II, III e IV

Ciclo formativo de Xestión administrativa modular

Bacharelatos nas modalidades de Ciencias e Ciencias Sociais.

Características singulares

O centro dispón de comedor escolar.

O alumnado dispón de transporte escolar.

O número de alumnos supera lixeiramente os 700 estudantes no presente curso.

O ALUMNADO

Poboación inmigrante

No presente curso hai un total de 32 alumnas e alumnos con nacionalidade non española, repartidos da seguinte forma:

Nacionalidade	Nº de estudantes
Alxeriana	1
Argentina	3

Brasileira	1
Británica	1
Colombiana	2
Dominicana	10
Peruana	2
Portuguesa	4
Romanesa	4
Uruguia	1
Venezolana	1

Estadística de matrícula

Ensinanza	Grupo	Mulleres	Homes	Total
1º Ensinanza secundaria obrigatoria	A	11	10	21
	B	10	11	21
	C	9	11	20
	D	10	11	21
2º Ensinanza secundaria obrigatoria	A	12	9	21
	B	12	9	21
	C	9	6	15
2º Ensinanza secundaria obrigatoria PMAR	C	2	4	6
3º Ensinanza secundaria obrigatoria	A	15	9	24
	B	11	13	24
	C	12	7	19
3º Ensinanza secundaria obrigatoria PMAR	C	4	4	8
4º Ensinanza secundaria obrigatoria Ensinanzas académicas	A	10	11	21
	B	16	9	25
	C	7	3	10
4º Ensinanza secundaria obrigatoria Ensinanzas aplicadas	C	6	10	16
1º Bacharelato Ciencias	A	4	4	8
	B	16	12	28
1º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Ciencias Sociais	A	5	7	12
1º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Humanidades	A	8	2	10
2º Bacharelato Ciencias	B	9	11	20
2º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Ciencias Sociais	A	10	8	18
	B	0	1	1
2º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Humanidades	A	4	2	6
(A)-1º Bacharelato Ciencias	A	4	0	4
(A)-1º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Ciencias Sociais	A	4	3	7
(A)-2º Bacharelato Ciencias	A	2	5	7
(A)-2º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Ciencias Sociais	A	6	4	10
(A)-2º Bacharelato Humanidades e ciencias sociais Humanidades	A	0	1	1
1º Administración e finanzas	A	7	5	12
1º Carrozaría	A	0	9	9
1º Electromecánica de vehículos automóbiles	A	2	7	9
1º Instalacións eléctricas e automáticas	A	0	8	8
1º Mantemento de vehículos	A	0	11	11
1º Servizos administrativos	A	12	6	18
1º Sistemas electrotécnicos e automatizados	A	0	16	16
1º Soldadura e caldeiraría	A	2	18	20
1º Xestión administrativa	A	16	4	20
2º Administración e finanzas	A	11	1	12
	B	2	2	4
2º Carrozaría	A	0	6	6
	B	0	4	4

2º Electromecánica de vehículos automóbiles	A	0	16	16
	B	0	2	2
2º Instalacións eléctricas e automáticas	A	0	7	7
2º Mantemento de vehículos	A	0	8	8
2º Servizos administrativos	A	5	6	11
	B	3	0	3
2º Sistemas electrotécnicos e automatizados	A	0	10	10
	B	0	1	1
2º Soldadura e caldeiraría	A	0	7	7
	B	0	5	5
2º Xestión administrativa	A	7	1	8
(A)-Xestión administrativa	A	9	5	14
	B	6	1	7
(A)-ESO Módulo 1 (1º Cua.)	A	2	8	10
(A)-ESO Módulo 3 (1º Cua.)	A	19	13	32
(A)-ESO Módulo 4 (2º Cua.)	A	0	1	1
	Totais	331	385	716

Alumnado con NEAE no curso actual

3º da ESO:75 estudantes

O alumnado de 3º da ESO está distribuído en tres unidades.

Organizáronse ás seguintes medidas de atención á diversidade

Alumnado con Adaptación Curricular Significativa (ACs):

4 Alumnos/as con ACs.

Dúas alumnas e un alumno con ACs en 3º B

Unha alumna con ACs en 3º C

Outras características

Non hai ningunha outra característica salientable.

OBXECTIVOS ESO

a. Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
b. Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
c. Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
d. Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
e. Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
f. Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
g. Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
h. Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
i. Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
l. Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m. Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n. Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ. Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito

o. Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS DE BIOLOXÍA E XEOLOXÍA DE 4º ESO

		TEMAS		Temporalización		Probas
	Bloque	Contido		Mes	Sesións	
1ª Avaliación	B1	BLOQUE 1: A evolución da vida		Septiembre octubre noviembre diciembre	36	x
	B1.1	función.				
	B1.2	Núcleo e ciclo celular.				
	B1.3	Cromatina e cromosomas. Cariotipo.				
	B1.4	Mitose e meiose: principais procesos, importancia e significado biolóxico.				
	B1.5	Ácidos nucleicos: ADN e ARN.				
	B1.6	ADN e xenética molecular. Proceso de replicación do ADN. Concepto de xene.				
	B1.7	Expresión da información xenética. Código xenético.				
	B1.8	Mutacións. Relacións coa evolución.				
	B1.9	Herdanza e transmisión de caracteres. Introducción e desenvolvemento das leis de Mendel.				
	B1.10	Aplicacións das leis de Mendel.				
	B1.11	Base cromosómica da herdanza mendeliana.				
	B1.12	Herdanza do sexo e herdanza ligada ao sexo.				
	B1.13	Doenzas hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social.				
B1.14	Técnicas da enxeñaría xenética					
2ª Avaliación	B1.15	Aplicacións da enxeñaría xenética. Biotecnoloxía. Bioética.		xaneiro	9	x
	B1.16	Orixe e evolución dos seres vivos. Hipóteses sobre a orixe da vida na Terra.				
	B1.17	Teorías da evolución. Feito e mecanismos da evolución				
	B1.18	As árbores filoxenéticas no proceso de evolución.				
	B1.19	Evolución humana: proceso de hominización.				
3ª Avaliación	BLOQUE 2: A dinámica da Terra		abril maio xuño	36	x	
	B2.1	interpretación				
	B2.2	biolóxicos importantes.				
	B2.3	Os fósiles guía e o seu emprego para a datación e o estudo de procesos xeolóxicos.				
	B2.4	datación de procesos representados en cortes xeolóxicos.				
	B2.5	Estrutura e composición da Terra. Modelos xeodinámico e xeoquímico.				
	B2.6	tectónica de placas.				
B2.7	Evolución do relevo como resultado da interacción da dinámica externa e interna.					
2ª Avaliación	BLOQUE 3: Ecoloxía e medio ambiente		Febreiro marzo abril	36	x	
	B3.1	Compoñentes e estrutura do ecosistema: comunidade e biótoto. Hábitat e nicho ecolóxico.				
	B3.2	Factores ambientais e seres vivos. Factores limitantes e adaptacións. Límite de tolerancia.				
	B3.3	Relacións intraespecíficas e interespecíficas. Influencia na regulación dos ecosistemas.				
	B3.4	Autorregulación do ecosistema, da poboación e da comunidade.				
	B3.5	Relacións tróficas: cadeas e redes.				
	B3.6	Dinámica do ecosistema.				
	B3.7	Ciclo da materia e fluxo da enerxía.				
	B3.8	Pirámides ecolóxicas.				
	B3.9	Ciclos bioxeoquímicos e sucesións ecolóxicas.				
	B3.10	Eficiencia ecolóxica e aproveitamento dos recursos alimentarios. Regra do 10 %.				
	B3.11	Consecuencias ambientais do consumo humano de enerxía.				
	B3.12	sobreexplotación, incendios, etc.				
	B3.13	contaminación e depuración ambiental.				
B3.14	Consecuencias ambientais do consumo humano de enerxía.					
Todas	BLOQUE 4: Proxecto de investigación		Todos	Todas	x	
	B4.1	experimentación ou a observación.				
	B4.2	Artigo científico. Fontes de divulgación científica				
	B4.3	individual e en equipo. Presentación de conclusións.				

B4.2	B4.3.	BXB4.3.1	CMCCT CAA CCL CD	investigacións.	100%	70%	x			x		x	x						
	B4.4	BXB4.4.1	CSIEE CAA CSC	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo	100%	70%							x	x					
		BXB4.5.1.	CCL	contorno ou a alimentación e a nutrición humana, para a súa presentación e a súa defensa na aula.	25%	70%	x			x		x	x						
B4.3	B4.5	BXB4.5.2	CCL	por escrito.	100%	70%							x	x					

LEENDA COMPETENCIAS

CCL	Comunicación lingüística
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia a tecnoloxía
CD	Competencia dixital
CAA	Competencia aprender a aprender
CSC	Competencias sociais e cívicas
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC	Conciencia e expresións culturais

LEENDA TRANSVERSAIS

CL	Comprensión lectora
EOE	Expresión oral e escrita
CA	Comunicación audiovisual
TIC	Tecnoloxías da información e da comunicación
EMP	Emprendemento
EC	Educación cívica
PV	Prevenición da violencia

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

CCL	Distingue os compoñentes do núcleo e a súa función segundo as etapas do ciclo celular.
	Recoñece e describe as fases da hominización.
	Interpreta un mapa topográfico e fai perfís topográficos..
	Relaciona os movementos das placas con procesos tectónicos.
	Analiza as relacións entre biótomo e biocenose, e avalía a súa importancia para manter o equilibrio do ecosistema.
	Recoñece os niveis tróficos e as súas relacións nos ecosistemas, e valora a súa importancia para a vida en xeral e o mantemento destas.
	Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos, etc.
	Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.
	Destaca a importancia das enerxías renovables para o desenvolvemento sustentable do planeta.
	Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.
	Utiliza fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.
CMCCT	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana, para a súa presentación e a súa defensa na aula.
	Expresa con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.
	Compara a célula procariota e a eucariota, a animal e a vexetal, e recoñece a función dos orgánulos celulares e a relación entre morfoloxía e función
	Recoñece as partes dun cromosoma utilizándoo para construír un cariotipo.
	Recoñece as fases da mitose e meiose, diferencia ambos os procesos e distingue o seu significado biolóxico.
	Recoñece e explica en que consisten as mutacións e os seus tipos.
	Recoñece os principios básicos da xenética mendeliana e resolve problemas prácticos de cruzamentos con un ou dous caracteres.
	Identifica as doenzas hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social, e resolve problemas prácticos sobre doenzas hereditarias, utilizando árbores xenealóxicas.
	Diferencia técnicas de traballo en enxeñaría xenética.
	Distingue as características diferenciadoras entre lamarckismo, darwinismo e neodarwinismo.
	Recoñece e describe as fases da hominización.
	Discrimina os principais acontecementos xeolóxicos, climáticos e biolóxicos que tiveron lugar ao longo da historia da Terra, e recoñece algúns animais e plantas característicos de cada era.
	Interpreta un mapa topográfico e fai perfís topográficos..
	Resolve problemas sinxelos de datación relativa, aplicando os principios de superposición de estratos, superposición de procesos e correlación.
	Coñece e explica razoadamente os movementos relativos das placas litosféricas.
	Identifica as causas dos principais relevos terrestres.
	Identifica o concepto de ecosistema e distingue os seus compoñentes.
Recoñece os factores ambientais que condicionan o desenvolvemento dos seres vivos nun ambiente determinado, e valora a súa importancia na conservación deste.	
Recoñece e describe relacións e a súa influencia na regulación dos ecosistemas, interpretando casos prácticos en contextos reais.	
Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.	
Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	
Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.	
Utiliza fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	
Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana, para a súa presentación e a súa defensa na aula.	
CD	Identifica tipos de células utilizando o microscopio óptico, micrografías e esquemas gráficos.
	Utiliza fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.
	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana, para a súa presentación e a súa defensa na aula.
	Compara a célula procariota e a eucariota, a animal e a vexetal, e recoñece a función dos orgánulos celulares e a relación entre morfoloxía e función
	Identifica tipos de células utilizando o microscopio óptico, micrografías e esquemas gráficos.
	Distingue os compoñentes do núcleo e a súa función segundo as etapas do ciclo celular.
	Recoñece as fases da mitose e meiose, diferencia ambos os procesos e distingue o seu significado biolóxico.
	Distingue os ácidos nucleicos e enumera os seus compoñentes.
	Recoñece a función do ADN como portador da información xenética, e relaciónao co concepto de xene.
	Ilustra os mecanismos da expresión xenética por medio do código xenético.
	Recoñece e explica en que consisten as mutacións e os seus tipos.
	Recoñece os principios básicos da xenética mendeliana e resolve problemas prácticos de cruzamentos con un ou dous caracteres.
	Resolve problemas prácticos sobre a herdanza do sexo e a ligada ao sexo.
	Describe as técnicas de clonación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.
	Distingue as características diferenciadoras entre lamarckismo, darwinismo e neodarwinismo.

CAA	Establece a relación entre variabilidade xenética, adaptación e selección natural.
	Interpreta árbores filoxenéticas.
	Identifica e describe feitos que amosen a Terra como un planeta cambiante, e relaciónaos cos fenómenos que suceden na actualidade.
	Reconstrúe algúns cambios notables na Terra, mediante a utilización de modelos temporais a escala e recoñecendo as unidades temporais na historia xeolóxica.
	Relaciona algún dos fósiles guía máis característico coa súa era xeolóxica.
	Analiza e compara os modelos que explican a estrutura e a composición da Terra.
	Relaciona as características da estrutura interna da Terra e asóciaas cos fenómenos superficiais.
	Expresa algunhas evidencias actuais da deriva continental e da expansión do fondo oceánico.
	Coñece e explica razoadamente os movementos relativos das placas litosféricas.
	Interpreta as consecuencias dos movementos das placas no relevo.
	Relaciona os movementos das placas con procesos tectónicos.
	Interpreta a evolución do relevo baixo a influencia da dinámica externa e interna.
	Analiza as relacións entre biótomo e biocenose, e avalía a súa importancia para manter o equilibrio do ecosistema.
	Interpreta as adaptacións dos seres vivos a un ambiente determinado, relacionando a adaptación co factor ou os factores ambientais desencadeantes deste.
	Recoñece os factores ambientais que condicionan o desenvolvemento dos seres vivos nun ambiente determinado, e valora a súa importancia na conservación deste.
	Describe as técnicas de clonación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.
	Establece a relación entre as transferencias de enerxía dos niveis tróficos e a súa eficiencia enerxética.
	Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.
	Argumenta os proles e os contras da reciclaxe e da reutilización de recursos materiais.
	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.
Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.	
Utiliza fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	
Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo	
CSC	Identifica as doenzas hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social, e resolve problemas prácticos sobre doenzas hereditarias, utilizando árbores xenealóxicas.
	Describe as técnicas de clonación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.
	Analiza as implicacións éticas, sociais e ambientais da enxeñaría xenética.
	Interpreta criticamente as consecuencias dos avances actuais no campo da biotecnoloxía.
	Interpreta as adaptacións dos seres vivos a un ambiente determinado, relacionando a adaptación co factor ou os factores ambientais desencadeantes deste.
	Recoñece os niveis tróficos e as súas relacións nos ecosistemas, e valora a súa importancia para a vida en xeral e o mantemento destas.
	Compara as consecuencias prácticas na xestión sustentable dalgúns recursos por parte do ser humano, e valora criticamente a súa importancia.
	Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos, etc.
	Describe os procesos de tratamento de residuos, e valora criticamente a súa recollida selectiva.
	Argumenta os proles e os contras da reciclaxe e da reutilización de recursos materiais.
Destaca a importancia das enerxías renovables para o desenvolvemento sustentable do planeta.	
Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo	
CCEC	Recoñece os principios básicos da xenética mendeliana e resolve problemas prácticos de cruzamentos con un ou dous caracteres.
	Compara as consecuencias prácticas na xestión sustentable dalgúns recursos por parte do ser humano, e valora criticamente a súa importancia.
	Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos, etc.
CSIEE	Distingue os ácidos nucleicos e enumera os seus compoñentes.
	Ilustra os mecanismos da expresión xenética por medio do código xenético.
	Resolve problemas prácticos sobre a herdanza do sexo e a ligada ao sexo.
	Diferencia técnicas de traballo en enxeñaría xenética.
	Describe as técnicas de clonación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.
	Analiza as implicacións éticas, sociais e ambientais da enxeñaría xenética.
	Reconstrúe algúns cambios notables na Terra, mediante a utilización de modelos temporais a escala e recoñecendo as unidades temporais na historia xeolóxica.
	Relaciona as características da estrutura interna da Terra e asóciaas cos fenómenos superficiais.
	Analiza as relacións entre biótomo e biocenose, e avalía a súa importancia para manter o equilibrio do ecosistema.
	Describe os procesos de tratamento de residuos, e valora criticamente a súa recollida selectiva.
	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.
Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo	
Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana, para a súa presentación e a súa defensa na aula.	

METODOLOXIA

Aspectos xerais

Se terá en conta os coñecementos iniciais do alumnado mediante a realización dunha proba inicial a comezo do curso, non puntuable.
Terase en conta a diversidade de alumnado, procurando atender aos alumnos con necesidades de reforzo educativo e de AC.
Combinarase o traballo individual co traballo en grupo.
Enfoque orientado á realización de actividades prácticas, investigacións, proxectos, etc, nas que o papel do docente será o de facilitador e guía. Se empregarán as TIC para a realización das actividades sempre que sexa posible.

Estratexias metodolóxicas

Se abordará a aprendizaxe dos contidos da materia a través de actividades tales como:

- Análise de novas da prensa dixital, táboas, gráficos...
- Comentarios de novas da prensa dixital, táboas, gráficos...
- Realización de pequenas investigación para dar resposta a cuestións que se plantexes.
- Elaboración de esquemas e debuxos de carácter científico.
- Actividades "rol-play"
- Proxectos
- Prácticas de laboratorio
- Actividades de campo
- Outras que poidan surdir ao longo do curso

Secuenciación de traballo na aula

Información do profesor:

Explicación inicial dos contidos de cada unidade por parte do profesor. Para eso empregará recursos de elaboración que se colgarán na aula virtual da materia ou outros.

Se poderá proporcionar materiais de reforzo o alumnado que o precise.

Realización de preguntas diversas ao alumnado sobre distintos procesos, para intentar mellorar a comprensión deses procesos ou fenómenos por parte do alumnado.

Traballo persoal

Lectura e comprensión de textos

Análise e comentario de documentos de diferente tipo.

Realización de pequenas investigacións.

Resposta a preguntas e resolución de problemas.

Interpretación de imaxes, esquemas, etc.

Memorización comprensiva.

Realización de prácticas de laboratorio en grupos de traballo (4 ou 5 persoas)

Elaboración de esquemas e debuxos de carácter científico.

Avaliación:

- Probas escritas (puntualmente probas orais para o alumnado que teña algunha discapacidade temporal).

- Preguntas orais durante as clases.

- Producións resultantes dos traballos individuais e en grupo.

- Exposicións orais

- Obsevación do traballo na aula

• **Agrupamentos**

Non existen por non cumprir os requisitos mínimos para poder realizar desdobramentos (caso das prácticas de laboratorio, por exemplo).

• **Tempos**

As sesións son de 50 minutos. O tempo que cada alumno/a precisa para realizar as diferentes actividades propostas é moi variable, dependendo das habilidades de cada alumno, dos problemas que podan xurdir co funcionamento dos ordenadores, da internet, etc.

• **Espazos**

O traballo se realizará na aula de grupo, agás as prácticas que serán realizadas no laboratorio de Bioloxía e Xeoloxía. Cando se precise do uso de ordenadores irase a aula de informática. De xeito excepcional, realizarase algunha actividade no entorno do centro.

• **Materiais**

Como material de consulta empregárase principalmente o material que se publique na aula virtual do centro.

Puntualmente, o profesor poderá aportar outros tipos de materiais ao alumnado.

• **Recursos didácticos**

Material de elaboración propia almacenado na aula virtual do centro.

Diversas páxinas de consulta que propoña o profesor da materia.

Material de laboratorio

AVALIACION

Avaliación inicial

Realizarase unha avaliación inicial na primeira quincena do curso, non puntuable. A súa finalidade será ter unha idea do nivel inicial de coñecementos do alumnado.

A proba será escrita e poderá incluír preguntas tipo test, preguntas de resposta curta, realización de debuxos de carácter científico, interpretación de gráficos, mapas, etc. O obxectivo da proba será determinar o nivel de consecución das diferentes competencias clave por parte do alumnado.

As familias poderán coñecer o resultado desta proba reuníndose co docente da materia ou a través do/a titor/a na xornada de acollida ou en posteriores reunións.

O resultado da avaliación inicial non será tida en conta á hora de avaliar ao alumno no presente curso, servirá para que o docente adapte o nivel dos contidos a impartir e propoña, de considerar necesario, medidas de atención á diversidade.

Procedemento avaliación continua

Realizaranse 2 ou 3 probas escritas por trimestre. Pode ocorrer que os contidos dalgún tema sexan impartidos ao finalizar algún trimestre-avaliación e polo tanto proba sexa realizada no seguinte trimestre-avaliación.

A nota de cada unha das avaliacións dependerá nun 70% da nota obtida nos exames escritos, nun 10 % dos traballos en grupo e da exposición oral dos mesmos, outro 10% da nota do exame oral, un 5% da nota obtida polo cuaderno de clase, e outro 5% da observación directa do comportamento na clase. Para que os exames fagan media o alumno terá que alcanzar unha nota mínima de 3.

O alumnado con algunha avaliación non superada deberá realizar a correspondente proba escrita de recuperación ao comezo do trimestre seguinte. Nesta proba será avaliado dos estándares cun grao mínimo de consecución do 100%.

Avaliación final

O alumnado que non consiga recuperar unha ou máis avaliacións suspensas deberá presentarse a proba final que se realizará no mes de xuño. Neste caso será avaliado da totalidade da/s avaliación/s non superada/s.

A proba final será de carácter escrito. Nela poderá haber cuestións tipo test, de resposta curta, de resposta longa, interpretación de mapas, gráficos, debuxos de carácter científico.

A proba avaliará os estándares cun grao mínimo de consecución do 100% de cada unha das avaliacións non superadas.

Avaliación extraordinaria

A proba final será de carácter escrito. Nela poderá haber cuestións tipo test, de resposta curta, de resposta longa, interpretación de mapas, gráficos, debuxos de carácter científico, etc.

A proba avaliará os estándares cun grao mínimo de consecución do 100%.

Recuperación e avaliación de pendentes

Ao longo do mes de outubro a xefa do departamento se reunirá co alumnado con materias pendentes que sexan impartidas por este departamento (de forma grupal ou individual). Esta reunión servirá para informar ao alumnado do traballo que debe realizar a fin de recuperar estas materias, realizar o préstamo de libros de texto no caso de que sexa necesario, determinar tempos de reunión con fin de resolver dúbidas e informar dos mecanismos de avaliación e calificación.

Ao alumnado debe realizar unha serie de traballos ao longo do curso, actividades dos diferentes temas da materia. A fin de realizar un seguemento máis próximo do alumnado e de facilitar que este pregunte as súas dúbidas ao docente, estableceranse prazos de entrega destes traballos semanais ou quincenais, segundo o caso, en mao á xefa de departamento.

Realizaranse dous exames ao longo do curso, un a finais de xaneiro ou principios de febreiro, e outro en maio. No caso de nos presentarse ao primeiro parcial ou de suspendelo poderase realizar un exame de toda a materia na convocatoria de maio. Para a realización destes exames é obrigatorio ter entregado os traballos citados anteriormente.

Os traballos serán calificados ata un máximo de tres puntos. Os exames serán calificados ata un máximo de sete puntos. Realizarase a media aritmética entre os dous parciais, sempre e cando a nota de cada un deles non sexa inferior ao 3.

A proba final será de carácter escrito. Nela poderá haber cuestións tipo test, de resposta curta, de resposta longa, interpretación de mapas, gráficos, debuxos de carácter científico. A proba será calificada de 0 a 10 e a esta nota aplicarase o 70% correspondente aos exames para despois engadir o 30% da nota dos traballos.

A calificación final, no caso de aprobar, será de 5.

AVALIACION DO PROCESO DE ENSINO E DA PRACTICA DOCENTE

Os indicadores de logro do proceso de ensinanza e da práctica docente realizarase ao final do curso, por parte do docente e facilitando unha enquisa adaptada ao alumnado (se valorará recadar a informacións das familias). Os resultados desta avaliación serán reflexados na memoria final deste departamento e tidos en conta na elaboración da programación didáctica do próximo curso.

Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				
Observacións:				

Indicadores de logro da práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrecense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				
Observacións:				

AVALIACION DA PROGRAMACION DIDACTICA

Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica

A programación didáctica revisarase unha vez por trimestre.

En cada unha das revisións deixarase constancia por escrito dos contidos que tiveron que ser engadidos ou eliminados, dos cambios na temporalización, nas ponderacións... e das causas que xustificaron estas alteracións.

Os resultados das revisións das programacións serán recollidos na memoria final deste departamento e tidos en conta durante a elaboración da programación didáctica deste departamento para o próximo curso.

Indicadores

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos en determinadas materias de 2º de bacharelato.				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final.				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes.				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

Observacións:

ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

1.- MEDIDAS ORDINARIAS	A) ORGANIZATIVAS
	Adecuación para algún alumno/a do grupo a estrutura organizativa do centro e/ou da aula. Non.
	Agrupamentos diferenciados para alumnos/as ou grupos. Non.
	Tempos diferenciados, horarios específicos, etc. Non.
	Espazos diferenciados. Non.
	Materiais e recursos didácticos diferenciados. O alumnado con AC dispoñen de material específico para eles.
	Faise algún desdoblamento de grupos. Non, xa que non se dan as condicións axeitadas para realizar desdoblamentos.
	Faise algún reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula. Non.
	Faise algún reforzo educativo e/ou apoio fora da aula a algún alumno/a. No
	Que medidas se propoñen para o alumnado enviado á aula de convivencia. No caso de haber alumnado na aula de convivencia, sempre que o/a titor/a o solicite, proporcionarase material de traballo ao alumnado afectado.
1.- MEDIDAS ORDINARIAS	B) CURRICULARES
	Adaptacións metodolóxicas para algún alumno / grupo, como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, tutoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc. Non.
	Adaptación dos tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a. Se realizan adaptacións para o alumnado que ten algunha discapacidade (temporal) para escribir, que consisten na realización de probas orais.
	Programas de reforzo para o alumnado que tivo promoción sen superar todas as materias. Si
	Aplicación personalizada dese programa específico para repetidores da materia. Se o alumno/a o precisa.
	Programa específico para alumnado repetidos da materia. Non existe.
	Realízase algún programa específico personalizado (para repetidores). No caso do alumnado repetidor con interese e dificultades claras, podense realizar reforzos.
2.- MEDIDAS EXTRAORDINARIAS	A) ORGANIZATIVAS
	Alumnado que recibe apoio por parte do profesorado especialista en PT / AL.

Na materia de Bioloxía e Xeoloxía, ningún.
De ser o caso, grupos de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro).
Non.
De ser o caso, grupos de adaptación da competencia curricular (alumnado estranxeiro).
Non.
Outras medidas organizativas: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc.
Non.

2.- MEDIDAS EXTRAORDINARIAS	B) CURRICULARES
-----------------------------	-----------------

Non. Non hai ningunha Adaptación Curricular.
De ser o caso, agrupamento flexible ou específico autorizado na materia.
Non.
Alumnado con flexibilización na escolarización.
Non.
Descrición do protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia os reforzos, apoios, adaptación, etc. (coordinación cos PT / AL / outro profesorado de apoio / profesorado do agrupamento / etc.
Pode darse a necesidade de consulta de dúbidas coa orientadora do centro con respecto a algún dos alumnos con reforzo educativo ou AC.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Nivel	Actividade	Localización	Tipo	Mes	Presuposto
Ciencias Naturais	Xornada de traballo do Proxecto Ríos	Rigueira (Xove)	Complementaria	Maio	Bus
3º ESO Bioloxía e Xeoloxía					
4º ESO Bioloxía e Xeoloxía					
1º BAC Bioloxía e Xeoloxía Anatomía Aplicada	Visita ao Museo de Historia Natural USC * (entrada gratuita o primeiro mércores de mes) Olimpiada de Xeoloxía Excursión a Atapuerca e Museo da Evolución Humana de Burgos (cos dptos. de Xeografía e Historia e Filosofía)	Santiago	Complementaria	¿?	Bus*
		Lugo Burgos	Extraescolar Extraescolar	7 febr Novembro	Bus Bus
2º BAC Bioloxía					
2º FPB					

* Na saída a Santiago tratarase de compartir autobús con algún outro departamento que realice unha visita a mesma cidade

Ademais, o departamento intentará realizar as seguintes actividades ao longo do curso académico:

Saídas de traballo ó entorno do instituto (parque, praia, ría,...), en xeral, a zonas próximas ao centro educativo, de xeito que o percorrido sexa realizado a pé.

Exposicións itinerantes (para todos os niveis).

Actividades organizadas e ofertadas por diferentes institucións e relacionadas coas materias do departamento ou en colaboración con outros departamentos do centro.

DATOS DO DEPARTAMENTO

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
Biología e Xeoloxía	1º ESO	A e B	Pilar Asensio Rodríguez
Biología e Xeoloxía	1º ESO	C e D	Belén Pérez Pérez
Biología e Xeoloxía	3º ESO	A, B, C	Celso Guerreiro Pérez
Biología e Xeoloxía	4º ESO	B e C	Celso Guerreiro Pérez
Biología e Xeoloxía	1º BAC	A e parte do B	Pilar Asensio Rodríguez
Biología e Xeoloxía	1º BAC	Parte do B	Belén Pérez Pérez
Anatomía aplicada	1º BAC	A e parte do B	Pilar Asensio Rodríguez
Anatomía aplicada	1º BAC	Parte de B	Celso Guerreiro Pérez
Biología	2º BAC	B	Celso Guerreiro Pérez
Ciencias Aplicadas 2	FPB2	De SERADM e MANVEH	Belén Pérez Pérez

REFERENCIAS NORMATIVAS

- Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).
- Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).B15educativa (LOMCE).
- Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29)educativa (LOMCE).
- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29). No caso das programacións didácticas de Educación Primaria, Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 9)
- Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).
- Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).